

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
בס"ד, י"ט אלול התשפ"ו

חולין קכ"ד – טהרת תנור שנטמא, וצירוף בשר לטומאה

שאלות:

1. עוז קנה לבן שלו תנור צעצוע, יכול להיות שיש לו דינים הלכתיים מיוחדים?

טהרת תנור שנטמא

- הגמרא מביאה קושיא נוספת של **רבי ירמיה** על **ריש לקיש** שאמר שאפשר להחזיר עור לתיקונו והוא יקבל טומאה, אם נשאר בו חתיכה כדי מעפורת שלא נחתכה:
 - במשנה במסכת כלים שנינו, שתנור שבנוי מקדירה פנימית שאין לה תחתית, שאח"כ מצפים אותה מבחוץ ומלמטה בשכבת טיט, אם התנור נטמא, ורוצים לטהר אותו: חותכים אותו לשלושה חלקים מבפנים, כשהחתך הוא באורך כלומר מלמעלה למטה, כך שבאף אחד מהחלקים אין רוב של התנור. בנוסף גוררים את שכבת הטיט (הטפילה) שמחזיקה אותו מבחוץ, עד שהוא נוגע בקרקע ולא בטיט.
 - **רבי מאיר** אומר שלא צריך לגרור את הטיט בכלל וגם לא למעט כלומר, לא צריך להוריד את גובה התנור מבפנים עד הארץ, אלא מספיק למעטו מבפנים עד שישאר גובהו פחות מארבעה טפחים.
 - מכאן הקושיה על **ריש לקיש**: למה **לרבי מאיר** התנור טהור ולא אומרים שאפשר לחבר אותו חזרה (חלים וקאי)?
- **רבא** שואל מיד הרי מדעת **חכמים** יש דווקא סיוע **לריש לקיש**! לכן **רבא** מתרץ **לריש לקיש**, שבתנור שכבר נטמא – כולם מודים שצריך לחלקו לשלושה ולגרד את הטפילה עד הקרקע; והמחלוקת היא רק בתנור חדש, שעושים בו פעולה כזו מראש כדי שלא יקבל טומאה, ובזה **רבי מאיר** אומר שמספיק להנמיך מבפנים מארבעה מבפנים.
- מאחר והובאה המשנה ממסכת כלים, הגמרא דנה בשיעורי תנור ושבריו לקבלת טומאה:
 - הגמרא מקשה ממשנה אחרת ממסכת כלים, שאומרת שלדעת **רבי מאיר** תנור מקבל טומאה רק כשיש בגובהו וגם בשייריו כשנשבר לפחות ארבעה טפחים, ו**חכמים** מסכימים בתנור גדול, אבל בתנור קטן (של משחק לילדים) הם חולקים שהוא מקבל טומאה אחרי שנגמרה מלאכתו, בכלשהו שהכוונה לטפח כפי שהסבירו **דבי רבי ינאי**.
 - ו**חכמים** מוסיפים שהשברים טהורים בתנאי שהם קטנים מרוב התנור.
 - וקשה, הרי כאן משמע שמספיק שהחלקים יהיו נמוכים מגובה ארבעה טפחים, ובמשנה לעיל צריך שלא יהיה באף חלק רוב.
- הגמרא מתרצת שכאן מדובר שהתנור נחתך לרוחבו (דצלקיה מצלק, לשכבות): והשברים לא עומדים יציב כי הם לא ישרים בתחתיתם, ולכן התנור נטהר כשאין בשבר גובה ארבעה טפחים.
- אבל במשנה לעיל התנור נחתך לאורכו מלמעלה למטה (דעבדיה גיסטרא): השברים עומדים יציב כי הם ישרים בתחתיתם, ולכן צריך שלא יהיה באף שבר רוב.
- הגמרא שואלת אם נשאר בתנור קטן שבר ברוב של טפח שמטמא למה זה יכול לשמש:

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

- **אביי מסביר** שמה שחכמים הצריכו רוב, זה לתנור גדול, ומה שחכמים הודו לרבי **מאיר**, שצריך 4 טפחים, זה בנוסף לרוב. ולכן, בתנור של 9 טפחים הם מקילים יותר **מאיר**, גם אם יש ארבעה טפחים זה לא מספיק וצריך רוב. ובתנור של 7 טפחים – הם מודים לו, שלא מספיק רוב וצריך 4 טפחים לפחות בשביל לטמא.
- והגמרא מביאה גירסה אחרת במאמר של **רב הונא** ומחלוקת **רבי יוחנן וריש לקיש**: אבל הדעות שלהם זהות.
 - לפי הלישנא אחרינא, **רב הונא אמר** בשם **רבי ישמעאל ברבי יוסי** הפוך שטלית שנקרעה ברובה נטהרת, אפילו אם שייר בה חלק שלם כשיעור מעפורת (סודר).
 - ועל זה נחלקו: **ריש לקיש סובר** שבעור זה חשוב ולא נטהר; ו**רבי יוחנן סובר** שאפילו עור לא חשוב ונטהר. ועל הקושיא שראינו על **ריש לקיש**, מעור טמא מדרס של **חכמים** נטהר בפחות מחמישה טפחים ולכאורה הוא לא חשוב, מתרצים שמדובר במי שמיעד את העור למושב זב, שפחות מחמישה טפחים לא ראוי לכך.
- 2. בארי זורק את הטחול, האם יכול להיות שבגלל שהוא מפקיר אותו הוא לא מקבל טומאה?

משנה: דיני טומאת עור שיש עליו בשר

- המשנה שכבר הזכרנו לפני שני דפים, **אומרת** שאם יש כזית שלם של בשר נבלה על העור: מי שנוגע בחוט בשר דק שיוצא ממנו (ציב) או בשערה שכנגד הבשר בצד השני של העור – טמא (הציב נחשב כבשר עצמו, והשערה נחשבת שומר).
- אם יש שני חצאי זיתים של בשר נבלה על העור:
 - **רבי ישמעאל**: מטמא במשא כשנושא את העור עם שני החצאים, אבל לא מטמא במגע כי שתי נגיעות נפרדות לא מצטרפות.
 - **רבי עקיבא**: לא מטמא לא במגע ולא במשא, מפני שהעור מבטל אותם. **רבי עקיבא** מודה בשני חצאי זיתים שתחבם בקיסם והסיט אותן – שטמא (בהיסט), מפני ששם אין עור שמבטל אותם.
- **עולא מסר** בשם **רבי יוחנן**: שכזית שלם של בשר על העור מטמא ולא מתבטל רק כשנתלש על ידי חיה (פלטתו חיה) אבל כשנחתך בידי אדם בסכין (פלטתו סכין) בטל.
 - **רב נחמן** התפלל: וכי בשר בגודל של רובע הקב (כתרטא) או של נפה גדולה (כנפיא) יתבטל לעור רק מפני שפלטתו סכין? אפילו אם **רבי יוחנן** יאמר לי את הדין בעצמו לא אקבל!
 - **רב אושעיא שמע** את **רבי אמי**, מצדיק את דברי **רבי יוחנן**, ורק בפעם השניה הבין שהוא בעצם אומר אותם על סוף המשנה בשני חצאי זיתים. ואז גם **רבי אמי אמר** שאם הוא היה יודע ש**עולא** אמר את הדין על הרישא בכזית שלם, גם הוא לא היה מקבל את הדברים אפילו בשם יהושע בן נון;
 - אבל **רבין** וכל חכמי ארץ ישראל שהגיעו לבבל, העידו שההלכה נאמרה על תחילת המשנה (בכזית שלם). ואת הקושיא של **רב נחמן**, **רב פפא** מתרץ כמו שהוא מתרץ בהמשך הדף, שמדובר בבשר מרודד (דק, רחב ומשוטח מאוד על פני העור), שבגלל

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
רדידותו אדם לא טורח לאסוף אותו ומבטל אותו לעור, אפילו אם הוא יותר מכזית,
ועדיין אם פלטתו חיה הוא לא מתבטל.

3. הרצל כהן נכנס לאוהל שיש שם שתי חתיכות קטנות של בשר מת, האם הוא נטמא?

דיני מגע, משא בשני חצאי זיתים

○ רבי ישמעאל אמר במשנה ששתי נגיעות בשני חצאי זיתים לא מצטרפות:

- בר פדא אומר שרבי ישמעאל טיהר במגע רק כשנגע בעור מאחוריו; אבל כשנגע ממש בחצי זית אחד וחוזר ונוגע בחצי השני – הנגיעות מצטרפות (יש נוגע וחוזר ונוגע) וטמא.
- רבי יוחנן: חולק שגם מלפניו בבשר עצמו שתי נגיעות לא מצטרפות (אין נוגע וחוזר ונוגע). וזה תואם את ההסבר של רבי יוחנן בשיטת רבי דוסא בן הרכינס במשנה אחרת, שמטהר חצאי זיתים של מת שהוכנסו לבית, מפני שאין האוהל מאהיל וחוזר ומאהיל, על כל חצי זית בנפרד.
- הגמרא מדייקת שאם כך חכמים שחולקים על רבי דוסא, מן הסתם סוברים כרבי עקיבא שחולק על רבי ישמעאל, אז איך הם מטמאים באוהל, הרי רבי עקיבא טיהר בעור? הגמרא מתרצת שהעור זה מקרה מיוחד בשיטת רבי עקיבא ששם העור מבטל.
- רב עוקבא בר חמא מקשה מבריייתא על ההסבר בדעת רבי עקיבא. הבריייתא מבארת את המחלוקת במשנתנו שרבי ישמעאל מטמא במשא ורבי עקיבא מטהר בשני חצאי הזיתים גם במשא, כי רבי עקיבא לומד מסמיכות הפסוקים של ה'נוגע' וה'נושא' שדבר שלא בא לכלל טומאת מגע – לא בא לכלל טומאת משא. כלומר אין אפשרות לטומאת משא בלי טומאת מגע. והרי לפי בר פדא, לשיטת רבי ישמעאל שני החצאים באים לכלל מגע מלפנים; אז איך רבי עקיבא טוען כלפיו שמה שאינו בא לכלל מגע לא בא לכלל משא?
- רבא מתרץ שכוונת רבי עקיבא היא לדבר הבא לכלל מגע בכל צד.
- רב אויא סבא שאל את רבה בר רב הונא האם עצם ירך של נבלה (קולית) סתומה שיש בתוכה מוח שלא ניתן לגעת בו בכלל בכל זאת תטמא במשא לדעת רבי ישמעאל. (האם גם הוא סובר שאם אי אפשר בכלל להגיע לטומאת מגע אין טומאת משא) רבה בר רב הונא דחה אותו באומרו "עורבא פרח" מפני שהיה תשוש מהדרשה ברבים, והשאלה נשארה ללא תשובה.
- עולא אמר ששני חצאי זיתים שתחבם בקיסם והוליכם כל היום – טהור ממשא, כי נדרש שיהא כזית מחובר הניטל כולו כאחד (כי המילה והנשא נכתבה בלי וא"ו, ונדרשת והוא דנישא בבת אחת).
- ולכן את המשנה המטמאת בשני חצאי זיתים בקיסם ובמשא, רב פפא מעמיד כשיש רצועת בשר מרודדת שמחברת ביניהם.
- והגמרא אומרת שיש מחלוקת תנאים, האם שני חצאי הזיתים צריכים להיות מחוברים בשביל לטמא: תנא קמא מטמא בנגיעה ובהיסט גם כששני החצאים לא מחוברים; ורבי אליעזר סובר שלא מטמאים (בין במגע ובין במשא) אלא כשהם מחוברים באופן שנישאים כאחד.